

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

PP ./ riksåklagaren ang. olaga integritetsintrång

(Svea hovrätts dom den 1 oktober 2019 i mål nr B 8201-19)

Högsta domstolen har förelagt mig att inkomma med svarsskrivelse. Jag vill anföra följande.

Min inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom. Jag tillstyrker att Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd.

Bakgrund

Åtalet

PP åtalades för olaga integritetsintrång enligt följande gärningsbeskrivning.

PP har spridit en bild på Instagram utvisande SS i en mycket utsatt situation. PP har därigenom gjort intrång i SSs privatliv. Det hände den 6 juni 2018 i Sundbyberg. Spridningen kunde förväntas medföra allvarlig skada för SS.

PP begick gärningen med uppsåt.

Genom åklagaren yrkade målsäganden att PP ska betala 5 000 kr i skadestånd avseende kränkning.

Tingsrättens dom

PP förnekade gärningen och motsatte sig skadeståndsyrkandet.

Tingsrätten dömde PP för olaga integritetsintrång till 40 dagsböter och förpliktade honom att betala skadestånd till målsäganden med 5 000 kr.

Tingsrätten fann inledningsvis det styrkt att PP spritt den aktuella bilden till 50 personer och att spridning därför skett i sådan omfattning att bestämmelsen om olaga integritetsintrång är tillämplig.

Tingsrätten anförde vidare följande.

Integritetskänslig bild

Att någon befinner sig i en mycket utsatt situation kännetecknas av att det tar sikte på situationer där den utsattes trygghet eller fysiska eller psykiska välbefinnande är allvarligt rubbade och som bör vara ofredande från obehörig insyn. Fotot togs av någon person när SS var utslagen, hängande på/mot en toalettstol, efter att ha kräkts. PP har hävdats att det inte är en känslig bild eftersom SS bara ser trött ut, såsom om han vilar. Det instämmer inte tingsrätten i. Fotot som sådant samt texten som direkt kopplar SSs mående till det han druckit visar klart att SS var i en mycket utsatt situation när fotot togs.

Allvarlig skada

Grundförutsättningen för ansvar är att spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den person som bilden rör; skada på privatlivet och den personliga integriteten. Att uppgift eller bild sprids till personer i den utsattes närhet eller vänkrets kan öka känslan för intrång i privatlivet. Många av PPs följare är eller har varit vänner och bekanta till SS. Endast gärningar som typiskt sett orsakar skada av en viss dignitet omfattas av straffansvar. Bilder eller uppgifter som är av privat natur men som den enskilde rimligen ska kunna tåla en spridning av, omfattas därför inte. Aktuell bild är inte en sådan som någon ska behöva tåla spridning av. Spridningen har därför varit ägnad att medföra allvarlig skada för SS, en skada som också inträffat. De objektiva rekvisiten är uppfyllda.

Uppsåt

PPs primära syfte med spridningen synes ha varit för att få betalt för vinet 1 ½ år tidigare. Själv har han sagt att syftet med att lägga ut bilden var att få kontakt med SS, som hade blockat honom. Det kan dock konstateras att det finns betydligt bättre sätt att få kontakt med en person och att det fanns möjlighet att lägga ut helt andra foton på SS, om han endast hade velat få kontakt. Enligt PP hade han tillgång till många foton, både några som var värre än det han lade ut och andra normala foton.

Även om främsta skälet till att hänga ut SS på Instagram var att få pengar så är det, mot bakgrund av vilken bild som lades ut, även ett sätt att hämnas för att SS inte betalade eller ville ha kontakt. Genom att lägga ut bilden på nätet har PP insett att han därigenom kommer att skada SS, dvs. att en sådan effekt inträder till följd av gärningen. Oavsett om han haft insiktsuppsåt och förstått att resultatet är en säker följd av gärningen eller en nödvändig bieffekt till den, eller om han varit likgiltig för effekten, så har han haft uppsåt och ska därmed dömas för olaga integritetsintrång.

Hovrättens dom

PP överklagade tingsrättens dom till hovrätten och yrkade att hovrätten skulle frikänna honom från ansvar för olaga integritetsintrång och avslå målsägandens skadeståndsyrkande.

Hovrätten fastställde tingsrättens dom. Ett hovrättsråd var skiljaktig och ville ogilla åtalet.

När det gäller frågan om bilden visar en sådan integritetskänslig situation och om spridningen kan anses ha varit ägnad att medföra en sådan allvarlig skada för SS att PPs handlande ska bedömas som olaga integritetsintrång anförde hovrätten följande.

Liksom tingsrätten konstaterar hovrätten att bilden har tagits i en situation då SS, efter intag av alkohol, har varit utslagen och hängande på/mot en toalettstol efter att ha kräkts. Även om denna situation inte är direkt jämförbar med de exempel som nämns i bestämmelsens förarbeten, instämmer hovrätten i tingsrättens bedömning att den är av sådant slag som avses i bestämmelsen.

PP har gjort gällande att syftet med att lägga ut bilden inte har varit att skada SS, utan att det i stället har varit att få kontakt med honom. Kravet på att spridningen ska ha varit ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden rör innebär inte att gärningsmannens personliga syften med spridningen är avgörande för straffbarheten. I stället är det tillräckligt att spridningen typiskt sett har kunnat medföra allvarlig skada på privatlivet och den personliga integriteten. Vid denna bedömning måste särskild betydelse fästas vid vilken typ av uppgifter det är fråga om och hur och i vilken omfattning de blivit spridda. Det kan då vara av betydelse i vilket socialt sammanhang som den utsatte befinner sig och vilken spridning som uppgifterna fått bland andra människor som ingår i detta sammanhang. Att uppgifterna sprids till personer i den utsattes närhet, skolklass eller vänskapskrets kan öka känslan av intrång i privatlivet. (Se a. prop. s. 96.)

Som tingsrätten angett har det framkommit att flera av PPs ”följare” är eller har varit vänner och bekanta till SS samt att bilden hann spridas till i vart fall omkring 50 personer i PPs krets av följare innan den togs bort. Därtill konstaterar hovrätten att SS känt en enorm skam över situationen som bilden avser och att han kände panik när han såg att han var ”taggad” på bilden. Hovrätten finner inte anledning att ifrågasätta dessa uppgifter. PPs egna uppgifter om att han sagt till SS att han kunde ta bort bilden om denne betalade för en skuld, visar att också PP förstått att SS skulle vara angelägen om att bilden togs bort.

Med beaktande av det nyss sagda och vid en sammantagen bedömning finner hovrätten att PPs spridning av bilden har varit ägnad att medföra allvarlig skada för SS. Spridningen har inte skett av misstag och har således omfattats av PPs uppsåt. Han ska därför dömas för olaga integritetsintrång.

I den skiljaktiga meningen anfördes följande.

I förarbetena till punkten 4 lämnas exempel på situationer som är avsedda att omfattas. Genomgående är de där lämnade exemplen enligt min mening väsentligt allvarigare än vad som är aktuellt i målet. Det anges att gemensamt för de fall som omfattas av punkten är att det skall vara fråga om en situation där den utsattes trygghet eller fysiska eller psykiska välbefinnande är allvarligt hotade. Det krävs således att intrånget i privatlivet är av ett visst kvalificerat slag.

Mot bakgrund av det ovanstående anser jag att publiceringen av en bild på målsäganden, synbarligen kraftigt berusad på en toalett, inte är så allvarlig att den faller in under det straffbara området. När det gäller kravet på att spridningen varit ägnad att medföra allvarlig skada bör bedömningen ske utifrån graden av kränkning med beaktande av spridningens omfattning och tiden för denna. Enligt min uppfattning är omständigheterna sådana att inte heller kravet på att spridningen ska ha varit ägnad att medföra allvarlig skada är uppfyllt. Jag vill till följd av detta ogilla åtalet.

Överklagandet

PP har överklagat hovrättens dom och yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens dom ogillar åtalet och skadeståndsyrkandet mot honom.

PP har till grund för sitt överklagande anført bl.a. följande. Åtalet är mot hans bestridande inte styrkt. Spridningen av den aktuella bilden har skett bland vänner och bekanta och varit begränsad, dels till antal personer, dels till personer som skulle missakta målsäganden på grund av bildens innehåll. Oavsett har bilden inte den karaktären som exemplifieras i förarbetena för att vara straffbar. För straffbarhet krävs att bilden föreställer en person i en mycket utsatt situation. Så är inte fallet. Någon allvarlig skada har inte heller uppstått eller varit ägnad att bli en följd. PP har saknat uppsåt i förhållande till att målsäganden skulle ha befunnit sig i en mycket utsatt situation eller att publiceringen av den skulle kunna vara ägnad att medföra allvarlig skada för denne.

PP har som skäl för prövningstillstånd anført. Det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen. En fråga är hur bilder ska bedömas utifrån lagstiftarens krav på att personen på bilden ska befinna sig i en mycket utsatt situation. Hur stor del av bedömningen ska vara objektiv och hur stor del ska vara subjektiv? Frågan är också om spridningssammanhanget har betydelse för bedömningen och särskilt vilken krets av personer som nåtts av spridningen. Bilder kan också tolkas. I vilken grad kan detta accepteras om så får ske över huvud taget? En annan relevant fråga är vad allvarlig skada är. Hur mäts skada? I förhållande till vad? Har tolkningen av bilden relevans eller ska bedömningsgrunden enbart vara vad bilden faktiskt föreställer.

Grunderna för min inställning

Olaga integritetsintrång – 4 kap. 6 c § brottsbalken

Straffbestämmelsen om olaga integritetsintrång finns i 4 kap. 6 c § brottsbalken och trädde i kraft den 1 januari 2018 (se prop. 2016/17:222). Brottet omfattar intrång i någon annans privatliv genom spridning av vissa bilder eller andra uppgifter, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör. Brottet är inte straffbart som tryck- eller yttrandefrihetsbrott. Införandet av straffbestämmelsen motiverades i propositionen med att den tekniska utvecklingen, särskilt av internet, medfört att hot och andra former av kränkningar av den personliga integriteten tagit nya former och att det straffrättsliga skyddet för den personliga integriteten därför behövde stärkas och moderniseras genom att anpassas till teknik- och samhällsutvecklingen. Det betonades att eftersom uppgifter som sprids kan förbli tillgängliga under oöverskådlig tid, kan spridning av privata uppgifter leda till stora skadeverkningar och ett stort personligt lidande. Vidare ansågs tydligt att Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna kräver att skyddet för privatlivet mot spridning av integritetskränkande bilder och uppgifter stärks. (A. prop. s. 1 och s. 29 f.)

Till grund för lagstiftningen ligger betänkandet Integritet och straffskydd (SOU 2016:7) av Utredningen om ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten.

Straffbestämmelsen om *olaga integritetsintrång* har följande lydelse.

Den som gör intrång i någon annans privatliv genom att sprida

1. bild på eller annan uppgift om någons sexualliv,
2. bild på eller annan uppgift om någons hälsotillstånd,
3. bild på eller annan uppgift om att någon utsatts för ett brott som innefattar ett angrepp mot person, frihet eller frid,
4. bild på någon som befinner sig i en mycket utsatt situation, eller
5. bild på någons helt eller delvis nakna kropp

döms, om spridningen är ägnad att medföra allvarlig skada för den som bilden eller uppgiften rör, för *olaga integritetsintrång* till böter eller fängelse i högst två år.

Det ska inte dömas till ansvar om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter var försvarlig.

I 4 kap. 6 d § brottsbalken finns en straffbestämmelse om *grovt olaga integritetsintrång* med en straffskala på fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

Med *bild* avses en eller flera stillbilder eller rörliga bilder. Men *annan uppgift* avses en eller flera uppgifter som kan förmedlas eller spridas på annat sätt än genom bilder, t.ex. genom text eller ljud. (A. prop. s. 94.)

Bestämmelsen är teknikneutral och omfattar alltså spridning oavsett i vilken form det sker. Spridning kan ske såväl genom internet eller annan elektronisk kommunikation som genom papperskopior eller muntligen. (A. prop. s. 95.)

Med *spridning* avses att uppgifterna görs tillgängliga för fler än ett fåtal personer. Det krävs inte att dessa faktiskt tagit del av uppgifterna. Att spridningen ska utgöra ett intrång i någons privatliv innebär att den ska ske mot personens vilja, i strid med ett förtroende eller utan personens giltiga samtycke. Det ska vara fråga om uppgifter som hör till den privata sfären. Det har som utgångspunkt förutsatts att det är fråga om sanna och korrekta uppgifter som den enskilde har ett berättigat intresse att själv avgöra om och till vem de ska tillgängliggöras. Att uppgifterna ändrats, stuvats om eller manipulerats hindrar inte att det är fråga om sådana privata uppgifter som straffbestämmelsen skyddar. Endast levande personer omfattas av straffskyddet. Vid bedömningen av om uppgiften gjorts tillgänglig för fler än ett fåtal personer bör den rättspraxis som utvecklats kring brottet hets mot folkgrupp kunna vara vägledande, se t.ex. NJA 1999 s. 702. (A. prop. s. 33 och s. 94 f.)

En spridning utgör ett *intrång i privatlivet* genom att den sker mot den andres vilja, i strid med ett förtroende eller i vart fall utan den andres giltiga samtycke. I förarbetena har angetts att vad som är ett giltigt samtycke får avgöras utifrån allmänna straffrättsliga principer. (A. prop. s. 94.)

Punktlistan anger uttömmande de uppgifter vars spridning omfattas av straffansvaret.

Med *bild på eller annan uppgift om någons sexualliv* (p. 1) avses exempelvis bilder på sexuella handlingar, t.ex. s.k. hämndporr, blottade könsorgan eller andra bilder av tydlig sexuell natur. Vidare avses exempelvis känsliga uppgifter om någons sexualitet eller sexualliv, t.ex. detaljerade uppgifter om någons sexuella preferenser eller sexuella kontakter. (A. prop. s. 95.)

Med *bild på eller annan uppgift om någons hälsotillstånd* (p. 2) avses exempelvis uppgifter om att någon lider av en sjukdom eller dennes

medicinering samt att någon genomgått en abort eller en könskorrigering (a. prop. s. 95).

Med *bild på eller annan uppgift om att någon utsatts för ett brott som innefattar ett angrepp mot person, frihet eller frid* (p. 3) avses t.ex. bilder på någon som utsatts för sexualbrott eller våldsbrott, sekretessbelagda uppgifter om målsägandens identitet i sexualbrottmål eller vissa uppgifter från en förundersökning, såsom rättsintyg eller förhör med målsäganden, i fråga om sådana brott som avses i punkten (a. prop. s. 95).

Med *bild på någon som befinner sig i en mycket utsatt situation* (p. 4) avses exempelvis bilder på någon som genomför ett självmordsförsök, utsätter sig för allvarliga självskadebeteenden, utlämnande bilder på någon som befinner sig i ett trauma eller varit med om en allvarlig olycka eller detaljerade bilder på den som blir föremål för tvångsomhändertagande. Gemensamt för de fall som omfattas av punkten kan sägas vara att de tar sikte på situationer där den utsattes trygghet eller fysiska eller psykiska välbefinnande är allvarligt rubbade och som bör vara fredade från obehörig insyn. Andra uppgifter än bilder omfattas inte av punkten. (A. prop. s. 95.) Utredningen om ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten angav i sitt betänkande som ytterligare exempel på bild på någon som befinner sig i en mycket utsatt situation, detaljerade bilder på någon som är allvarligt påverkad av alkohol eller narkotika (SOU 2016:7 s. 287 och s. 598).

Med *bild på någons helt eller delvis nakna kropp* (p. 5) avses explicita eller detaljerade bilder som helt eller delvis exponerar människokroppen utan kläder. De exempel som nämns i propositionens författningskommentar är bilder på någon som duschar, byter om eller besöker toaletten. (A. prop. s. 95.) Det ansågs inte lämpligt att i lagtexten ange hur stor andel av en kropp som i ett enskilt fall måste vara naken, men i propositionen framhålls att, med hänvisning till synpunkter från Lagrådet, tanken inte är att alla bilder som exponerar en delvis naken kropp ska omfattas av straffansvar (a. prop. s. 35 och s. 138).

För straffansvar räcker inte att fråga är om spridning av en bild eller uppgift av sådant slag som anges i punkterna 1–5. För straffansvar krävs dessutom att spridningen är *ägnad* att medföra *allvarlig skada*. Enligt vad som uttrycks i förarbetena till lagen skulle en straffbestämmelse som under alla förhållanden förbjuder intrång i privatlivet genom spridning av vissa angivna slags uppgifter bli alltför vidsträckt; för att ett förbud ska vara tillräckligt motiverat och innebära en godtagbar inskränkning av yttrandefriheten måste det straffbara området därför avgränsas ytterligare så att endast de allvarligaste fallen omfattas. Genom en avgränsning till typiska effekter av att privata uppgifter sprids, undantas spridning av uppgifter som visserligen är av privat natur men

som den enskilde rimligen ska kunna tåla och som därför inte bör omfattas av straffansvar. (A. prop. s. 38 f.)

Med *skada* avses skada på privatlivet och den personliga integriteten. Av kravet på att skadan ska vara *allvarlig* följer att ansvaret är begränsat till situationer där spridningen kan leda till psykiskt lidande eller andra allvarliga negativa konsekvenser för den enskilde. Med att spridningen är *ägnad att medföra allvarlig skada* avses att den typiskt sett ska kunna medföra sådan skada. Vid bedömningen måste särskild betydelse fästas vid vilken typ av uppgifter det är fråga om och hur och i vilken omfattning de blivit spridda. Av betydelse vid denna bedömning kan vara i vilket socialt sammanhang som den utsatte befinner sig och vilken spridning som uppgifterna fått bland andra människor som ingår i detta sammanhang. Att uppgifterna sprids till personer i den utsattes närhet, skolklass eller vänskapskrets kan öka känslan av intrång i privatlivet. Vid vidare spridning av uppgifter får varje spridning bedömas för sig. Att en uppgift redan gjorts tillgänglig för fler än ett fåtal personer utesluter inte ansvar för en senare spridning. Spridning av en känslig uppgift kan alltså vara straffbar även om den person som uppgiften avser själv tidigare har delat med sig av uppgiften. (A. prop. s. 38–41 och 96.)

Med *den som uppgiften rör* avses i första hand den som uppgiften verkligen avser, t.ex. den som avbildas på ett fotografi eller avses i ett skriftligt dokument. I speciella undantagsfall kan det dock bli fråga om ett intrång i någons privatliv, trots att den uppgift som sprids avser en annan person. Om någon sprider t.ex. bilder på ett avlidet barn, kan uppgiften anses röra föräldrarna eller andra vårdnadshavare på ett sådant sätt att det utgör ett straffbart intrång i deras privatliv. (A. prop. s. 95.)

Om gärningen med hänsyn till syftet och övriga omständigheter var *försvärlig* ska inte dömas till ansvar. En helhetsbedömning måste göras av omständigheterna i det enskilda fallet, varvid det intresse som ligger bakom spridningen ska vägas mot det intrång i privatlivet som gärningen innebär. Att beakta är exempelvis om spridningen sker som ett led i nyhetsförmedling eller av annat samhällligt intresse av stor betydelse, eller om det funnits ett legitimt allmänintresse såsom att avslöja övergrepp mot enskilda eller andra oegentligheter. Vidare kan beaktas om spridningen utgör del av vetenskapligt arbete eller kan försvaras av ett konstnärligt syfte. Myndigheter kan ha skyldigheter att lämna ut integritetskänsliga uppgifter i vissa fall. (A. prop. s. 41 f. och 96 f.)

I betänkandet Integritet och straffskydd hänvisar Utredningen om ett modernt och starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten till studier från 2014 om vad som upplevs som mest integritetskränkande vid nätmobbning (SOU 2016:7 s. 157).

Berne har i sin studie kommit fram till att det som upplevs som mest integritetskränkande vid nätmobbning är att kränkande bilder och videoklipp publiceras på internet. I studien av Svensson och Dahlstrand framkommer att det agerande på nätet som upplevs som mest kränkande är hot om våld, kränkningar med sexuella inslag samt identitetsstöld, i den meningen att någon utger sig för att vara den drabbade personen. Därefter upplevdes det vara relativt kränkande att bli uthängd som kriminell eller att bli utsatt för hatbrott, medan kommentarer om någons utseende eller alkoholberusning ansågs som minst kränkande av de variabler som användes i undersökningen.

Min bedömning

De i målet intressanta frågorna är om den aktuella bilden visar målsäganden i en mycket utsatt situation och om spridningen av bilden varit ägnad att allvarligt skada målsäganden. Innebär spridning av en sådan bild som den aktuella ett så allvarligt intrång i målsägandens privata sfär att gärningen ska falla inom det straffbelagda området för olaga integritetsintrång?

I målet är till en början utrett att PP har delat den aktuella bilden utan målsägandens samtycke och att den har fått en sådan spridning som avses i 4 kap. 6 c § brottsbalken.

Den första frågan är om bilden föreställer någon som befinner sig *i en mycket utsatt situation*.

Bilden föreställer målsäganden totalt utslagen, liggande framför en toalettstol med huvudet vilande på toalettkanten efter att ha kräkt. Texten på bilden anger att målsäganden druckit alkohol som denne inte betalat för samt målsägandens efternamn.

I förarbetena anges som exempel på bilder på någon som befinner sig i en mycket utsatt situation, bilder på någon som genomför ett självmordsförsök eller utsätter sig för allvarliga självskadebeteenden, utlämnande bilder på någon som befinner sig i ett trauma eller varit med om en allvarlig olycka eller detaljerade bilder på den som blir föremål för tvångsomhändertagande (a. prop. s. 95). Det kan hävdas att en bild som den i målet aktuella inte är av samma allvarliga integritetskränkande karaktär som de angivna exemplen. Detta bör emellertid enligt min uppfattning inte utesluta att bilden omfattas av det kriminaliserade området.

I förarbetena anges att gemensamt för de fall som omfattas av punkten 4 kan sägas vara att de tar sikte på situationer där den utsattes trygghet eller fysiska eller psykiska välbefinnande är allvarligt rubbat och som därför bör vara fredade från obehörig insyn (a. prop. s. 95). Enbart kraftig alkoholberusning bör i allmänhet inte innebära att någon befinner sig i en mycket utsatt situation (jfr dock SOU 2016:7 s. 287 och s. 598). Av avgörande betydelse bör i stället vara i vilket sammanhang bilden togs. I förarbetena anges som exempel på

personer i en mycket utsatt situation, personer som blir föremål för ett tvångsomhändertagande (a. prop. s. 95). Vilka tvångsomhändertaganden som kan aktualiseras anges inte. En person kan t.ex. tvångsomhändertas av polis enligt lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m., bl.a. om denne är så berusad av alkoholdrycker eller att han inte kan ta hand om sig själv. Nämnda exempel tyder på att lagstiftarens intentioner är att en person som är kraftigt berusad i vissa sammanhang ska anses befinna sig i en mycket utsatt situation. En bild som på ett mycket närgånget sett skildrar en person som är helt utslagen av alkohol i förening med att vederbörande ligger vid en toalettstol med huvudet vilande på toalettkanten förmedlar enligt min mening en del av målsägandens helt privata sfär som inte utan målsägandens samtycke bör bli tillgänglig för andra, helt utom målsägandens kontroll. Bilden har också vissa likheter med sådana bilder som omfattas av punkten 2 – bild på någons hälsotillstånd. Enligt min uppfattning bör målsäganden på bilden anses vara i en sådan påtagligt utsatt situation som bör vara fredad från obehörig insyn. Bilden kan därför sägas föreställa målsäganden i en mycket utsatt situation.

PP har gjort intrång i målsägandens privatliv genom att sprida den aktuella bilden, som föreställer målsäganden i en mycket utsatt situation.

För straffansvar erfordras emellertid också att spridningen varit *ägnad att medföra allvarlig skada* för målsäganden. Rekvisitetet avser att avgränsa det straffbara området till de allvarligaste fallen. Någon skada behöver emellertid inte ha uppkommit, utan det är tillräckligt att spridningen typiskt sett kunnat medföra sådan skada. Utanför straffansvaret faller spridning av uppgifter som är av privat natur, men som den enskilde rimligen måste kunna tåla.

Som anges i förarbetena måste vid denna bedömning särskild vikt fästas vid dels vilken typ av uppgifter det är fråga om, dels hur och i vilken omfattning de blivit spridda. Att uppgifterna sprids till personer i den utsattes närhet, skolklass eller vänskapskrets kan öka känslan av intrång i privatlivet.

PP har 500 följare på sitt Instragramkonto. Samtliga dessa har således haft möjlighet att ta del av bilden där målsäganden ligger helt utslagen med huvudet mot en öppen toalettstol. I detta fall är också utrett att många av dem har tagit del av bilden. Flera av dessa följare är eller har varit vänner och bekanta till målsäganden. Angivna omständigheter bör kunna föranleda slutsatsen att spridningen av bilden kunnat förväntas ge upphov till allvarlig skada för målsägandens privatliv och personliga integritet och leda till psykiskt lidande för målsäganden. Spridandet av bilden har därmed varit ägnad att medföra allvarlig skada för målsäganden. Denna slutsats bekräftas också av målsägandens egna uppgifter om att han blev helt skräckslagen när han såg bilden där han hängdes ut, att han mådde jättedåligt av det, att vänner till honom tog skärmdump av bilden samt att flera personer frågade honom om fotot.

Enligt min bedömning ligger spridande, på sätt skett i detta fall, av en bild som den aktuella över gränsen för vad en enskild person i allmänhet ska behöva tåla. Spridningen av bilden måste enligt min uppfattning anses som ett så allvarligt intrång i målsägandens privata sfär att det bör falla inom det straffbelagda området för olaga integritetsintrång.

PP har medvetet delat bilden med sina 500 följare med kännedom om att flera av dem också känner målsäganden. Som hovrätten anför visar PPs egna uppgifter om att han sagt till målsäganden att han kunde ta bort bilden om målsäganden betalade för en skuld att också PP förstod att målsäganden skulle vara angelägen om att bilden togs bort. PP måste därför ha förstått att spridningen kunde förväntas medföra allvarlig skada för målsäganden. Jag kan ställa mig bakom domstolarnas bedömning att PP begått gärningen uppsåtligen.

Det syfte PP haft med spridningen av bilden är inte en sådan omständighet som skulle kunna göra gärningen försvarlig.

Inte heller kan straffansvar i detta fall innebära en sådan inskränkning i PPs yttrandefrihet enligt regeringsformen eller Europakonventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna att ansvar inte bör utdömas.

Hovrättens dom bör mot denna bakgrund fastställas.

Prövningstillstånd

Prejudikatdispens

Enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken får prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens). För att bevilja prövning enligt denna punkt krävs alltså att ett avgörande av Högsta domstolen blir av generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar. Den enskildes intresse av att få till stånd en prövning i Högsta domstolen kan alltså inte föranleda prövningstillstånd på denna grund (Fitger m.fl., Rättegångsbalken, s. 54:26).

Straffbestämmelsen om olaga integritetsintrång i 4 kap. 6 c § brottsbalken trädde i kraft den 1 januari 2018. Något avgörande från Högsta domstolen som gäller bestämmelsens tillämpning finns inte.

De i målet intressanta frågorna är om den aktuella bilden visar målsäganden *i en mycket utsatt situation* och om spridningen av bilden *varit ägnad att allvarligt skada* målsäganden.

Straffbestämmelsen om olaga integritetsintrång är avsedd att endast omfatta de allvarligaste fallen av intrång i den personliga integriteten genom spridning av känsliga bilder eller andra uppgifter. De exempel som anges i förarbetena på en bild som föreställer en person i en mycket utsatt situation ger enligt min uppfattning inte tillräcklig vägledning för att kunna avgöra huruvida den aktuella bilden ska omfattas av det straffbelagda området eller inte.

Straffbestämmelsens tillämpningsområde avgränsas framför allt genom att spridandet av bilden, för att vara straffbart, ska ha varit ägnat att allvarligt skada den avbildade personen. För straffbarhet erfordras skada av viss dignitet på privatlivet och den personliga integriteten. I förarbetena ges endast sparsam vägledning när det gäller hur detta rekvisit ska tolkas och tillämpas. För att tydliggöra straffansvarets nedre gräns erfordras därför vägledning av Högsta domstolen genom prövning av ett eller flera fall som inte är vare sig ovanliga eller uppenbart faller inom det straffbara området.

För att åklagare och domstolar ska kunna ta ställning till om spridande av vissa känsliga bilder innebär ett så allvarligt intrång i målsägandens privata sfär att de faller inom det straffbelagda området för olaga integritetsintrång är enligt min bedömning vägledning av Högsta domstolen angeläget.

I den lista med prioriterade prejudikatfrågor för år 2019 som Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten gemensamt tagit fram till ledning för vilka rättsliga områden som från åklagarsynpunkt bör prioriteras anges bl.a. olaga integritetsintrång.

Enligt Brottsförebyggande rådets kriminalstatistik anmäldes 1210 fall av olaga integritetsintrång under år 2018. Brottstypen är således långt ifrån ovanlig. Det torde inte vara sällsynt att bilder av liknande karaktär som den i detta mål får spridning. Att integritetskränkande bilder sprids på liknande sätt som i detta mål, via Instagram eller andra liknande sociala medier, torde vara mycket vanligt. Dessa omständigheter talar med styrka för att en prövning av detta mål skulle kunna ge erforderlig vägledning.

Att en ledamot i hovrätten gjort en helt annan bedömning än majoriteten när det gäller båda de aktuella rekvisiten belyser också behovet av vägledande uttalanden.

Sammanfattningsvis anser jag att en prövning av överklagandet vore av stor vikt för ledning av rättstillämpningen.

För att Högsta domstolen ska kunna fokusera på de i målet prejudikatintressanta frågorna föreslår jag att Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd med utgångspunkt i vad hovrätten funnit utrett om att PP spridit den aktuella bilden på Instagram.

Bevisuppgift

Preliminärt åberopar jag samma bevisning som i hovrätten. Enligt min bedömning bör målet kunna avgöras utan huvudförhandling.

Petra Lundh

Hedvig Trost

Kopia till:

Utvecklingscentrum Stockholm

Västerorts åklagarkammare i Stockholm (AM-167816-18)

Kammaråklagaren Leonardo Roseneld